

דיני פסח – חלק א' (תש"פ)

א. שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום (שו"ע סי' תכ"ט ס"א), וכן שואלין ודורשין בהלכות הפסח בפסח (מגילה ל"ב ע"א), והיינו לדרוש בטעמים שבעבורם נצטוינו במועד, וגם לדרוש את האסור והמותר בחג (ב"י שם), ואף אם יודע את ההלכות יש עליו חיוב לעסוק בהלכות היום (עי' ביאור"ל בסוגריים שם).

ב. שלושים יום קודם החג אסור להספיד על מת שנפטר לפני שלושים יום קודם המועד, אבל מותר להספיד על מי שמת בתוך שלושים יום לחג (שו"ע סי' תקמ"ז ס"ג).

ג. אין אומרים תחנון בכל חודש ניסן, ואת "יהי רצון" לאחר קריאת התורה, וכן אין אומרים אב הרחמים וצדקתך בשבת (שו"ע סי' תכ"ט ס"ב), והטעם לפי שרוב החודש בקדושה שיי"ב נשיאים הקריבו ביי"ב ימים הראשונים, וכן ימי הפסח, לפיכך עושין אותו כולו "קודש" (מ"ב שם סק"ז), ואולם אחר הפסח שהם ימי הספירה אף שאין מזכירין נשמות אומרים אב הרחמים (מ"ב רפ"ד סק"יח).

ד. אין מספידין בכל חודש ניסן (שו"ע שם), ואולם מותר להספיד לחכם בפניו, וצריך המספיד לומר שמקצר בהספד מפני חודש ניסן ורק מספיד מפני כבוד התורה (חוט שני פסח פ"א סק"ג).

ה. אין מתענים בכל חודש ניסן, אפילו תענית של "יארצייט" (רמ"א שם), אבל חתן וכלה מתענים בו אפילו בר"ח ניסן, ואם הם חלשים יש להקל (מ"ב שם סק"י חוט שני פסח שם), ובכלל זה אין מתענים בערב ר"ח אייר (מ"ב שם), ואין אומרים בו סדר יו"כ קטן.

ו. נוהגים שלא לעלות לבית הקברות בחודש ניסן, ואם חל יום היארצייט בניסן מקדימים ועולים בערב ר"ח (חוט שני שם).

ז. נוהגים שלא לאכול מצה מראש חודש ניסן, כדי שתהא חביבה עליו אכילת מצה בשעת מצותה (מ"ב סי' תע"א סק"ב), ומנהג זה הוא גם במצות חמץ הנמכרים בזמנינו משום שטעמם שווה למצות הנאכלים בפסח (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

ח. מנהג ישראל מזמן התלמוד לחלק קמחא דפסחא לנצרכים לפסח, ואינו חיוב מהלכות צדקה בלבד אלא מדיני החג ולכך אף עני חייב ליתן קמחא דפסחא (עי' משנת יעבץ או"ח ס"ז), ובימינו נוהגים לחלק מצות ומצרכים לפסח, והמשתמטים מליתן קמחא דפסחא יש עוון בידם (רמ"א סי' תכ"ט ומ"ב שם סק"ד), והוא חיוב גמור ואינו ניתן ממעשר כספים (עי' מ"ב שם סק"ו), אבל י"א דבזמנינו שאין קובעים סכום קבוע בכל עיר הרי הוא כמו כל צדקה ויכול ליתן מכספי מעשר (שלמי מועד פרק ס"ז והגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

ט. השבת שלפני פסח נקראת שבת הגדול מפני הנס שנעשה בו (שו"ע סי' ת"ל ס"א), ומנהג אשכנז לומר במנחה ההגדה מתחילתה עד לכפר על עונותינו (רמ"א שם), והגר"א לא היה אומר כן (ביאור"ל שם), ונהגו לברך זה לזה בלשון "שבת הגדול מבורך" (חיד"א במחזיק ברכה סי' ת"ל), ונוהגים שהרב דורש בשבת זו בענייני דיומא ומתעטף בטלית (עי' מ"ב סי' תכ"ט סק"ב).

ברכת האילנות

י. חודש ניסן הוא זמן ברכת האילנות, כשרואה אילני מאכל המלבלבים מברך "שלא חסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות" (שו"ע סי' רכ"ו ס"א), וברכת זו היא מדינא דגמ' (ברכות מ"ג ע"ב), וגם נשים מברכות ברכה זו (הר צבי או"ח סי' קי"ח).

יא. נוסח הברכה שלא חסר בעולמו "כלום" ולא כנדפס שלא חסר בעולמו "דבר" (כן הנוסח ברמב"ם ובשו"ע).

יב. מברכים ברכה זו מזמן שהפריחים מלבלבין לפני שהתחילו הפירות לצמוח, ומכל מקום כל עוד שלא נגמר בישולו של הפרי יכול לברך עליו, אבל אם נגמר בישולו לגמרי שאפשר לברך עליו שהחיינו אין לברך עליו ברכת האילנות (עי' שו"ע שם ומ"ב סק"ד).

יג. המדקדים מזדרזים לקיים את המצוה תיכף בתחילת החודש, ועדיף לברך ברכה זו במקהלות עם משום ברוב עם הדרת מלך ומ"מ מעלת רזיזין עדיפה (וטוב להנהיג שמיד אחר תפילת מוסף של ר"ח ניסן יצאו כל הציבור יחדיו לברך ובה ריוחו גם מעלת רזיזין וגם מעלת ברוב עם, וכן נהג מו"ר רבינו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

יד. י"א דאין חיוב ללכת ולחפש אילנות מלבלבים כדי לברך, דהרי הוא כשאר ברכות הראיה דאין דין לילך ולראות (הגר"ח קנייבסקי שליט"א בשם מרן החזו"א זצ"ל), וי"א דאין הברכה על ההתחדשות אצל הרואה אלא על התחדשות לבלוב האילנות וכאשר יודע על התחדשות האילנות מחויב בברכה, וכמו בברכת הלבנה שיי"א שאף סומא חייב בכך כיון שהחיוב הוא על התחדשות הלבנה (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל), ולכן מי שטעה וברך ברכת האילנות על אילני סרק לא יחזור ויברך (שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' נ"ג אות ד').

טו. ראוי להדר לברך על שני אילנות מלבלבין, אבל אם אין מצוי שני אילנות מברכין על אילן אחד (כף החיים סי' רכ"ו), ואין לברך עד שיראה את הפריחים המלבלבים בעצמם (א"א מבוטאטש ריש סי' רכ"ו), ואולם בדיעבד אינו מעכב (עי' שבה"ל שם).

טז. הרואה אילנות בלילה לאור פנס יכול לברך עליהם כמו ביום (שו"ת צ"ח אליעזר ח"ב והר צבי שם), וכן הרואה אילנות דרך חלון הרכב רשאי לברך ואין הזכוכית נחשבת להפסק (שו"ת אור לציון ח"ג פ"ו אות א').

יז. מי שיש לו יארצייט בימים אלו טוב שיברך ברכת אילנות ביום היא"צ (משום דעי"פ הזוה"ק יש קשר בין הנשמה לברכה זו, ויתעצם מאד בכונתו בברכה שהיא לתיקון הנשמות המתגלגלות בעצי השדה ובעשבים ויבקש עליהם רחמים).

יח. הנזהר בברכה זו ומברכה במתינות ובכוונת הלב עליו הכתוב אומר "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'" (עי' א"ר סי' רכ"ו סק"א, ומו"ר הגרא"ל שטיינמן זצ"ל היה שרוי בשמחה מיוחדת לאחר שברך ברכה זו), וברכה זו היא סגולה מיוחדת ליראת שמים שעל ידה יתעורר ויתבונן בנפלאותיו יתברך (מרן הסטייפלר זצ"ל).

יט. מנהג ישראל למכור את החמץ לגוי על ידי שממנה את הרב לשלוחו למכור את החמץ לגוי ולקנותו בחזרה לאחר הפסח, ובמכירה זו כלול מכירת החמץ עצמו והשכרת המקומות שהחמץ מונח בהם (כדי שיוכל הגוי לקנות את החמץ בקנין חצר ובקנין אגב וגם כדי לחזק את המכירה), ונוהגים לעשות גם קנין סודר כדי לחזק את המכירה, וחותרים על שטר הרשאה לרב שהוא ממנה אותו להיות מורשה למכירת חמץ, ומי שאינו יכול לחתום בעצמו על שטר הרשאה ימנה שליח לחתום עבורו אצל הרב, ויכתוב השליח את שם המשלח ופרטיו, וכן אם אשתו מוכרת עבורו את החמץ יש למנותה שליח, וכן הדין בבני ביתו.

כ. רבים מחמירים ואין מוכרים חמץ גמור אלא רק דברים שיש בהם חשש ותערובת חמץ (מעשה רב אות קצ"א שכן הורה הגר"א לתלמידיו), אא"כ יש הפסד גמור כמו בעלי חניות או מוסדות, ובכל אופן אם נמכרו כדן אין לאוסרם אחר הפסח (חוט שני עמ' קי"א).

כא. יש שמחמירים ועושים גם "מכירת י"ג" ומטרתם להשכיר ב"יג את המקומות שרוצים להפטר מבדיקת חמץ, ואולם רבים מקילים בזה וסומכים על הסוברים דמכירת י"ד גם פטרת מבדיקה, והיינו דאת אותם המקומות שמתכוון להשכיר ולמכור את החמץ שבו לגוי ב"י"ד אי"צ לבדוק בליל י"ד (מ"ב ס"י תל"ו סק"ב).

כב. אין להשתמש במקומות שהשכיר לגוי אלא בשימוש ארעי (עי' חזו"א ס"י קכ"ד, והטעם שעל שימוש ארעי הגוי לא מקפיד), ולכן המשכירים את ביתם לגוי לכל ימי הפסח ובליל י"ד ישנים בביתם לא ישכירו את ביתם ב"מכירת י"ג" כיון ששינה נחשבת כתשיש קבוע, ואולם יכולים להישאר בביתם ביום י"ד גם אחרי זמן מכירת חמץ שאינו שימוש קבוע אלא זמני, ואף מנהג הבי"ד לבקש מהגוי רשות שיוכלו להישאר בביתם עוד כמה שעות.

כג. את החמץ הנמכר לגוי ואת כלי החמץ יש להניח בארון מיוחד ולסוגרו במפתח (משנ"ב ס"י תנ"א ס"א), ואם אין לו מפתח יסגור את הארון בדבק ויכתוב עליו שנמכר לגוי (הליכות שלמה פסח פ"ו), והמנהג לסמן המקומות שיש בהם חמץ שנמכר לגוי.

כד. צריך לפרט בשטר היכן מונח החמץ או שיכתוב: "בכל המקומות המסומנים" (שו"ת אג"מ או"ח ס"י ק"ט), ובדיעבד אף אם לא פירט בשטר אלא סמך על הנוסח שמוכר את החמץ בכל מקום שנמצא מועיל (עי' חוט השני עמ' רנ"ח).

כה. יש שהקפידו לשייר מאכל שיש בו חשש חמץ ששוה פרוטה שיהיה נכלל במכירה כדי שהמכירה תוכל לחול אף על חמץ שאינו שוה פרוטה (לחוש לדעת הפנ"י גיטין דף י"ב ע"ב ופסחים דף כ"ט ע"ב דפחות משו"פ לא שייך בו מכירה).

כו. מי שנוסע לימי הפסח ומשכיר את ביתו לגוי צריך לציין בשטר ההרשאה את המקום שבו יוכל לקבל את המפתח, וכשנמצא בבית ומשכיר רק חלקים מהבית יוכל לקבל את המפתח אצל בני הבית (עי' שעה"צ ס"י תמ"ח סק"ב וחוט שני עמ' קי"ב).

מוצרים שאין צריך למוכרם במכירת חמץ

כז. קטניות אף לבני אשכנז הנוהגים שלא לאכלם בפסח מ"מ אין צריך למוכרם במכירת חמץ, ולכן מרגרינה ושמן סויה, ובמבנה המיוצרת מבוטנים או תירס הם קטניות וא"צ למוכרם, וכן מיוזו אין בו חמץ בדרך כלל אלא קטניות, אבל חרדל ומאכלים העשויים מסויה הרי הם תערובת חמץ וצריך למוכרם לגוי.

כח. ויסקי, בירה ושמרי בירה הם חמץ גמור ועדיף שלא למוכרם לגוי, אבל קמח וסולת אינם אלא תערובת חמץ ומוכרם לגוי.

כט. רוב האלכוהול בארץ ישראל עשוי מקטניות או סוכר ובכלל זה כוהל רפואי ומגבונים לחים ואפשר להשתמש בהם בפסח, ואמנם צריך לבדוק שהמוצר אינו מיוצר בחו"ל שהאלכוהול שם הוא חמץ.

ל. יין ומיץ ענבים שאין עליהם השגחה לפסח אינם חמץ ואין צריכים למוכרם לגוי ובכלל זה בשר ועופות שקנו במשך השנה.

לא. מוצרי ניקוי כמו אקונומיקה אין צריך למכרם לגוי, ואף אפשר להשתמש בהם לפסח ולא טעונים הכשר מיוחד.

בדיקת חמץ

לב. בתחילת ליל י"ד בצאת הכוכבים חייב לבדוק את החמץ שברשותו לאור הנר (שו"ע ס"י תל"א ס"א), ובמקומות שא"א לבדוק בנר יכול לבדוק בפנס (הליכות שלמה פסח פ"ה ס"א), וזה כולל כל שטח שבבעלותו כגון בית, מחסן, חנות, משרד, מכונית ותיבת הדואר, ואמנם מה שרואים לאור החשמל כמו במרכז החדרים אי"צ לבדוק לאור הנר (עי' הלכות חג בחג פ"ה בהגהה).

לג. המשכיר את דירתו לגוי ישאיר לו חדר מיוחד כדי לקיים בו מצות בדיקת חמץ, זולת אם יש לו חדר מיוחד במקום שמתארח שם בפסח שיקיים שם מצות בדיקת חמץ (שו"ע ס"י תל"ו ס"ג ובמ"ב שם סק"ג ושו"ת חת"ס או"ח ס"י קל"א).

לד. בבית משותף חייב כל אחד מהדיירים לבדוק את חדר המדרגות מהכניסה עד הקומה בה הוא דר (הגר"מ קרליץ זצ"ל), וטוב שהשכנים ימנו שליח לבדוק עבור כולם את חדר המדרגות או שכל אחד יבדוק בקומה שלו.

לה. אין צריך לבדוק את הרצפה לאחר שניקו אותה ואף לא את החריצים שבין המרצפות (הוראת מרן החזו"א זצ"ל).

לו. מי שאינו יכול לבדוק בליל י"ד את כל הבית בודק בלילות הקודמים בלא ברכה (עי' רמ"א ס"י תל"ו סעי' א'), וישאיר חדר אחד ללא בדיקה כדי לקיים מצות בדיקה בזמנה, ולכן הרוצה להפטר מבדיקת הארונות בליל י"ד ידאג שמיד לאחר שמנקות הנשים את הארונות קודם הפסח יבדקו שם בלילה לאור הנר או פנס ויזהרו לא להכניס שם שום חמץ (עי' מ"ב ס"י תל"ג סק"א).

לז. בית הכנסת חייב בבדיקה והגבאי יבדוק או ישלח אחר במקומו, ונכון שיבדוק קודם בביתו ויכוין בברכה שמברך בביתו גם על ביהכנ"ס, ומ"מ הרוצה לברך הרשות בידו, אך אינו יכול לבטל את החמץ שאינו שלו, ואולם יש על גבאי ביהכנ"ס למכור את החמץ לגוי (שו"ע ס"י תל"ג ס"ט), ועל כל אחד מהמתפללים לבדוק את התא שלו בביהכנ"ס והגבאים יבדקו את שאר ביהכנ"ס.

לח. הורים מבוגרים שמינו שליח לבדוק את דירתם ראוי שסייעו קצת בבדיקה דמצה בו יותר מבשלוחו (מ"ב ס"י תל"ב סק"ח).

לט. השוכר בית חייב בבדיקת חמץ, וכל זה כשעשה חוזה וקנין וקיבל מפתח קודם י"ד אפילו שעדיין לא נכנס לגור בו (שו"ע ס"י תל"ז ס"א), אבל אורח הנמצא אצל בעה"ב כמו חתן אצל חמיו או אצל הוריו, אפילו יש לו חדר לעצמו כיון שאין לו שום בעלות עליו אי"צ לבדוק, ובעה"ב חייב לבדוק, ואם בעה"ב אינו בודק יבדוק הוא בלא ברכה משום שמא יבוא לאוכלו (שו"ע הרב תל"ב ס"ח ומג"א שם סק"י, ועי' מקור חיים ס"י תל"ז שאסור לגור בבית בלא בדיקה ונחשב כבית שאינו ראוי למגורים).

מ. המתארה בבית מלון דינו כדין שוכר בית, וחייב לבדוק את חדרו בברכה ולבטל החמץ (מ"ב ס"י תל"ז סק"ו) דהשוכר זוכה בחמץ שבחדרו, ואם הגיע לשם באמצע הפסח יברר אם בדקו את החדר כדון, ואם לא בדקו בודק את החדר בברכה (ע"י שו"ע ס"י תל"ה ס"ח).

מא. בחורי ישיבה צריכים לבדוק את חדרם בישיבה בברכה למרות שלא יהיו שם בפסח משום שהחדר מושאל להם, ובכלל זה את כל המקומות בישיבה השייכים להם כמו ארונות, ואם אינם יכולים לבדוק בליל י"ד יבדקו באחד מהלילות הקודמים בלא ברכה (הליכות שלמה פ"ה סק"יז), ואם לזמן הבא מחליף הבחור את חדרו אינו צריך לבדוק (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

מב. השוכר מכונית בחו"מ חייב בבדיקה, אך מ"מ אין לברך על בדיקה זו דעל מטלטלים אף דחלה חובת בדיקה אין לברך (ע"י באה"ט ס"י תל"ו סק"י וחיי אדם כלל קי"ט ס"ח).

סדר בדיקת חמץ

מג. אסור לאכול אכילת קבע או לעשות מלאכה חצי שעה קודם הבדיקה (שו"ע ס"י תל"א ס"ב), אבל אכילת עראי בעלמא דהיינו עד ביצה פת או פירות אפילו הרבה מותר לאכול, אבל בהגיע זמן הבדיקה גם זה אסור (מ"ב שם סק"ו).

מד. נוהגים להתפלל ערבית ואח"כ לבדוק, ויש להמנע משהיה ושיחה אחר תפילת ערבית אלא ילך מיד לבדוק כנ"ל.

מה. יטול ידיו קודם הבדיקה (מ"ב ס"י תל"ב סק"ב), ויברך ולא ידבר עד לאחר הבדיקה (שו"ע שם), ואם יש לו מטלטלין לבדוק כמו מזודות מכונית וכדומה יבדקם מיד אחר שבדק ביתו ולא ידבר עד שיבדוק גם אותם (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

מו. אם דיבר קודם שהתחיל לבדוק יחזור ויברך (מ"ב שם סק"ה), אולם אם דיבר לאחר שהתחיל כבר לבדוק מעט אי"צ לחזור ולברך, ובדברים שהם צורך הבדיקה אפשר לדבר אף לכתחילה (מ"ב שם סק"ו), ואם התחיל לבדוק במקום שאין מכניסים בו חמץ כגון במרצפות כדרם של בני אדם ודיבר צריך לחזור ולברך (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

מז. אם התחיל לבדוק בלא ברכה יברך כל זמן שלא סיים בדיקתו (רמ"א תל"ב סק"א), ואם סיים בדיקתו יכולים בני ביתו לפזר חמץ ולחייבו בדיקה פעם נוספת כדי שיוכל לברך ואין בזה חשש ברכה שאינה צריכה שהרי יש פוסקים הסוברים שאם לא בירך בשעת הבדיקה צריך לברך למחרת בשעת השריפה (ע"י מ"ב שם סק"ד).

מח. בברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים (שו"ע שם ס"ב) וההליכה מבית לבית לא הוי הפסק (מ"ב שם סק"ז), ואמנם אם בודק ביתו וחנותו והחנות בחצר אחרת י"א דצריך לחזור ולברך (מ"ב שם בשם הח"א), אך הרבה פוסקים סוברים דכיון שכולם מצוה אחת היא לבער החמץ מרשותו אין ההליכה הפסק (מ"ב שם), אבל אם בדק אצל הוריו הזקנים ויברך שם ואח"כ הולך לבדוק בביתו צריך לחזור ולברך דהיא מצוה נוספת (דדומה למה שכתב השו"ע ס"י ח' ס"יג שהלובש טלית קטן בביתו ויברך עליו שצריך לחזור ולברך בבית הכנסת על הטלית גדול משום שההליכה מביתו לבית הכנסת הוי הפסק כיון שכל טלית היא מצוה בפני עצמה).

מט. יכול לשתף את בני הבית בבדיקה, ויעמידם אצלו בשעה שהוא מברך ויבדקו על סמך ברכה שלו (שו"ע תל"ב ס"ב), ואם בעה"ב אינו בודק ומצווה על אחר לבדוק, הבודק מברך דהרי הוא כשלוחו לענין ברכה (מ"ב שם סק"י).

נ. נוהגים להניח עשרה פתיתים של חמץ קודם בדיקת חמץ כדי שלא תהא ברכתו לבטלה (רמ"א שם), ויש בהנחתם סוד גדול (באה"ט שם סק"ח בשם האר"ז"ל), ויעשה זאת מי שאינו בודק את החמץ, שאם יניחם הבודק אין לבדיקה שלו טעם שהרי יודע היכן הניח כל דבר, ומ"מ אם אין מי שיניח במקומו יניח הוא את הפתיתים בעצמו (ושמעתי שמרן הסטייפלר זצ"ל הניח בעצמו את הפתיתים לפני מעריב ואחרי מעריב בדק, וכשנשאל על כך אמר שעד אחרי מעריב הוא שוכח היכן הניח, ורבינו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל היה נוהג שאחד מעשרה פתיתים יהיה בשיעור כזית כדי לצאת ידי הסוברים שאין חובת ביעור בפחות מכזית, ע"י ס"י תמ"ה סק"י בשם האחרונים).

נא. המנהג להניח פתיתים הוא דווקא אם בודק בזמנו בליל בדיקת חמץ אבל אם יוצא מביתו לפני ליל י"ד שדינו לבדוק החמץ בלילה לפני נסיעתו אין צריך להניח פתיתים חמץ שהרי אז לא מברך (שו"ת מנחת יצחק ח"ח ס"י ל"ה).

ביעור וביטול חמץ

נב. מנהג ישראל שמבערים את החמץ ע"י שריפה (רמ"א ס"י תמ"ה סעי' א') דחוששים לדעת ר"י שביעור חמץ בשריפה, ולכן ישאיר לפחות כזית לקיים מצות שריפה), וע"כ יזהר שלא לבטל את החמץ אלא לאחר שריפת חמץ כדי לקיים מצות שריפה בחמץ שלו (רמ"א שם), וכן יש לזהר שלא לשפוך על החמץ נפט או חומרי בעירה אחרים הפוסלים אותו מאכילת כלב קודם ביעורו, ורק לאחר שכזית אחד כבר נשרף יכול ליתן חומרים על שאר החמץ שיפסלוהו מאכילת כלב, ובכל אופן אין מקיים מצות תשביתו בשפיכת כלור או נפט כיון שלאחר זמן מתנדפים החומרים וחוזר ונעשה ראוי לכלב (פוסקים).

נג. אחר שנתבער החמץ יאמר נוסח הביטול, וחייבים להבין פירוש המילים של הביטול, ולכן אם אינו מבין את הנוסח בארמית עליו לאומרו בלשון הקודש (ע"י רמ"א ס"י תל"ד ס"ב): "כל חמץ ושאר שיש ברשותי שראיתיו ושלא ראיתיו שבערתיו ושלא בערתיו יבטל ויהיה הפקר כעפר הארץ" (מ"ב שם סק"ח), וי"א את נוסח הביטול ב' פעמים בתחילה בלא המילה הפקר, ובפעם השניה חוזרים ואומרים עם המילה הפקר שהרי אם הוא בטל אינו הפקר ואם הוא הפקר אינו בטל (ע"י הלכות חג בחג פ"ח ס"יב).

נד. אם בדק ושכח לברך י"א שיכול לברך בשעת הביעור והנוהג כן אין מוחים בידו (מ"ב שם סק"ד), ואם שלח שליח לבדוק ויברך השליח לא יברך בעה"ב בשעת הביעור כיון שהשליח הוא שלוחו גם לענין ברכה (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

נה. פחי אשפה בבית משותף אין חייב לבערם דהרי הוא הפקר ומאוס ולא חיישינן שמא יבא לאוכלו (הגר"ש אלישיב זצ"ל), ויש ששופכין נפט לפחי האשפה כדי שלא יהא החמץ ראוי לאכילת כלב (הסטייפלר זצ"ל).

נו. מי שגר בבית משותף שיש שם שכנים שאינם שומרים תורה ומצוות ויש חשש שאוכלים חמץ בפסח ומשליכים החמץ לפחים בעיצומו של חג הפסח, עליו להפקיר את חלקו בחדר הפחים ולא להשתמש בפחים כל חג הפסח (צבא הלוי).

הכשרת המטבח

ניקוי המטבח ובדיקתו חמור מכל הבית משום דיש חשש שמא יתערב חלילה חמץ במאכלי הפסח וחמץ אסור במשהו.

שיש - יש לנקותו היטב ולאחר הפסקת השימוש בחמץ חם ל-24 שעות ישפוך על השיש מים רותחים מכלי ראשון, מקומקום של חמץ שלא השתמשו בו 24 שעות, ולא מקומקום של פסח, ויכסה את השיש לאחר ההכשרה בכיסוי כמו פי. וי. סי. או נייר כסף עבה (שו"ע סי' תנ"א סי' ומ"ב סי' ק"ד).

חרסינות - א"א להגעילם אלא יש לנקותן היטב בחומרי ניקוי שלא יהיה דבוק בהם חמץ בעין, ויש לכסותם עד הגובה שהקדירות יכולות לגעת שם, ובפרט מאחורי הכירים שמצוי שמגיע לשם אדים מהסירים שמבשלים בהם (מבית לוי).

כיורים

כיוור העשוי מחרסינה א"א להגעילו ויש להניח בתוכו קערת פלסטיק מנוקבת תחליף לכיוור, ואת המסננת יש להחליף או להגעיל בעירו מכלי ראשון.

כיוור העשוי מנירוסטה או משיש יש להכשירו ע"י עירו מים רותחים מכלי ראשון אחרי הפסקה של 24 שעות של שימוש בחמץ חם, ועדיף לשפוך מקומקום בעודו דולק שיהיה מחובר למקור החום או להשתדל לשפוך על כל מקום בשיש ישירות ממי הקומקום ולא לסמוך על פיזור (עי' רמ"א יור"ד סי' צ"ב סי' ובמשב"ז שם סק"ו), וראוי שלא להניח בתוכו כלים וקדירות כל הפסח.

משולשים מפלסטיק שבתוך הכיוור יש להחליפם לפסח, מפני שאין מועילה הגעלה לכלי פלסטיק, משולשים ממתכת שבתוך הכיוור צריך להגעילם, ועדיף ללבנם בליבון קל בגלל החורים והסדקים.

ברזים - אופן הכשרתם - לפתוח את המים החמים עד שמגיע לחום שהיד סולדת בו ואז לשפוך עליהם מים רותחים מכלי ראשון. **מיבש כלים** הנמצא בתוך הארון מעל הכיוור צריך לנקותו היטב ומותר להשתמש בו בפסח.

כירים של גז

ראוי לכתחילה שיהיה כירים מיוחדים לפסח, ואם אין לו יכשיר את הכירים של חמץ כדלהלן:

החצובה - שעליה עומדים הסירים יעשה לה ליבון חמור או שינקת אותה היטב ויכסנה בנייר כסף עבה (הוראת הגר"ש ואזנר זצ"ל שמש"כ המ"ב סי' תנ"א סק"ד דסגי בליבון קל שהבלוע בחצובה נשרף אינו נוהג בזמינו שמסגרתה גדולה).

המבערים - צריכים ליבון ועושים זאת ע"י שמדליקים אותם לכמה דקות ובוזה הם מלבנים את עצמם.

משטח הכיריים - המשטח שמתחת למבערים יערה עליו רותחים מכלי ראשון ויכסהו בנייר כסף או בפח.

הכפתורים - יש לנקותם היטב וא"צ הגעלה.

כיריים קרמיות אין מועיל להם הגעלה, **כירים אינדוקציה** אין מועיל להם הגעלה, אבל ניתן להניח עליהם מתקן מסיליקון החוצץ בינם לבין הסירים בגובה כזה שלא מפריע לבישול, או להניח מתאמי אינדוקציה ולבשל עליהם.

פלטה של שבת - יש לנקותה היטב ולהדליקה וכאשר נתחממה יערה עליה מים חמים, ויכסנה בנייר כסף (חוט שני שם).

פח (בלעך) לכיסויי הלהבות בשבת - קשה מאוד לנקותו וצריך בלעך מיוחד לפסח, ואם שכח לקנות חדש ינקוהו היטב ואת הצד שעליו מניחים את הסירים יניח על המבערים לזמן ממושך, ואח"כ יכסנו בנייר אלומיניום (מבית לוי).

תנור אפיה - יש לנקותו באופן יסודי שלא יישאר בתוכו שום לכלוך, ובפרט בפינות ובחריצים ויש להיעזר בתכשירים המיועדים לניקוי תנורים, ואח"כ יש לחכות שיעברו 24 שעות מהשימוש האחרון ואז להדליקו על החום הכי גבוה למשך כשעה, וזהו הכשרו, ולאחר מכן להשתמש בו בתבניות חדשות משום שתבניות האפיה צריכות ליבון גמור והיות שעלולות להתקלקל א"א להכשירן לפסח (עי' שו"ת מנח"י ח"ג סי' ס"ו אות ג' ושו"ת מנחת שלמה מהדו"ת סי' נ"א וחוט שני פסח פ"י סק"ב).

מיקרוגל - אין להכשירו לפסח, ובשעת הדחק יש לשאול שאלת רב.

מפות ומגבות שהשתמשו בהם לחמץ יש לכבסם במים חמים עם חומרי כביסה (שערי ימי הפסח פ"ג אות כ"ז).

הכשרת כלי המטבח

סירים כפות ומזלגות סכינים וכלי הגשה-אפשר להכשירם ע"י הגעלה (עי' מ"ב תנ"א סק"ט).

צלחות - אי אפשר להכשירם מפני שעשויות מחומרים שלא ניתרים בהכשרה כמו פורצלן וחרסינה.

מחבתות - **טפלון וקרמיות** - אין אפשרות להכשירם - **מחבתות ממתכת** - אפשר להכשירם בליבון קל (רמ"א תנ"א וביאוה"ל שם).

תבניות אפיה - אין אפשרות להגעילם מפני שצריכות ליבון וא"א מחשש שיתקלקלו.

תבניות אמאיל - אין אפשרות להגעילם.

כוסות זכוכית - אין אפשרות להגעילם לפסח.

גביעי כסף - אפשר להכשירם ע"י הגעלה.

מגש כיסא תינוק - אין אפשרות להכשירו בפסח דאין מועיל הגעלה על פלסטיק, ויש להניח עליו נייר כסף עבה.

מיחם מים חמים - אפשר להכשירו בהגעלה - **מיני בר** - כיון שהוא פלסטיק אין מועיל בו הגעלה.

כלי אפיה - **נפה מערוך וכלי ליש** - אין משתמשים בהם בפסח אלא מנקים אותם היטב ומוכרים לנכרי במכירת חמץ.